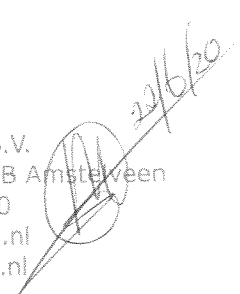

de Appel Amsterdam Jaarverslag 2019

Amsterdam Audit B.V.
Burg. Haspelslaan 33, 1181 NB Amstelveen
T 020 - 303 7100
E info@amsterdam.nl
I www.amsterdam.nl

 22/6/20

Schipluidenlaan 12, 1062 HE Amsterdam
+31 (0)206255651 | info@deappel.nl | www.deappel.nl

INHOUDSOPGAVE

1.	BESTUURSVERSLAG	3
2.	ACTIVITEITEN	4
2.1	Evan Ifekoya: A SCORE, A GROOVE, A PHANTOM, A CONGREGATION	5
2.2	CAMP: In Camera Res	5
2.3	Landscape with Bear	6
2.4	Decoders – Recorders	7
2.5	Patricia Kaersenhout: Guess Who's Coming to Dinner Too?	7
2.6	Amsterdam Art Weekend	9
2.7	Lezingen, workshops, performances, publicaties	9
3.	EDUCATIEVE INITIATIEVEN	11
3.1	Kunstklassen	11
3.2	Sound Gestures II. An Urban Songline	12
3.3	Ensemble: The Shadows Assembly	12
4.	CURATORIAL PROGRAMME	13
5.	ARCHIEF	15
6.	KETENVERSTERKING EN GENREVERANTWOORDELIJKHEID	17
7.	PUBLIEK	18
8.	BEDRIJFSVOERING	18
8.1	Risico analyse	18
8.2	Code Cultural Governance	19
8.3	Code Culturele Diversiteit	19
8.4	Fair Practice Code	20
9.	FINANCIËN	21
9.1	Exploitatieresultaat	21
9.2	Eigen inkomsten, cultureel ondernemerschap	21
9.3	Financiële positie	21
9.4	Balanspositie	21
9.5	WNT	21
10.	SAMENSTELLING BESTUUR, DIRECTIE EN TEAM	22

1. BESTUURSVERSLAG

Voor u ligt het jaarverslag van De Appel voor het jaar 2019 waarin we het publieksprogramma kort samenvatten, de activiteiten van het archief en het Curatorial Programme toelichten en stilstaan bij de prestatie afspraken en financiële gegevens. Dit verslag werd geschreven voor de COVID-19 uitbraak, de effecten waarvan nog lang voelbaar zullen. We kijken terug op een mooi jaar in de wetenschap dat de toekomst voor ons meer hindernissen zal kennen maar ook kansen biedt om opnieuw stil te staan bij waarom we het werk doen wat we doen, waarom kunst en cultuur een belangrijke stem zijn in de samenleving.

Het jaar 2019 wordt artistiek gekenmerkt door de overtuigende solotentoonstelling van kunstenaar Patricia Kaersenhout: *Guess Who's Coming to Dinner Too?*. Pers en publiek waren enthousiast over de eerste tentoonstelling in de aula van Broedplaats Lely waar een succesvolle crowdfunding campagne aan vooraf ging. Nu zien we het blijvende effect van dit project -- de materiële verbeteringen en de verhalen van verschillende vrouwen die eeuwenlang enorme obstakels hebben overwonnen -- als een kostbare hulpbron. 2019 was ook het jaar waarop we het 25-jarig bestaan van het Curatorial Programme vierden met interviews met de alumni van het programma onder de titel *Curious Voices*. In het archief werkte kunstenaar Arefeh Riahi aan een dynamische manier om de diverse materiële herinneringen die we bewaren te ontsluiten en te activeren: *Un/folding Interventions*. Het educatieve programma kent als uitblinkers *Sound Gestures*, een programma voor dove en slechthorende kinderen, de Kunstklassen, waarbij hedendaagse kunst uit de collectie van De Appel in klaslokalen werd geplaatst en het project *The Shadows Assembly* van Hana Miletić. Voor alle programma-onderdelen werkte De Appel samen met culturele en maatschappelijke partners, zowel internationaal, nationaal als lokaal.

Dit is ook het jaar waarop directeur Monika Szewczyk aantrad bij De Appel. Haar liefde voor kunst was meteen merkbaar in de zorg en aandacht die ze besteedde aan het bestaand programma van De Appel, terwijl ze met het team plannen maakte en fondsen wierf voor 2020 en daarna.

Financieel sluiten we 2019 af met een tekort van 70.701 euro. Voor een aantal projecten viel de fondsenwerving tegen: de opdrachten aan kunstenaars die De Appel verstrekt zijn niet altijd voorspelbaar en soms duurt de ontwikkeling van een werk langer dan gedacht waardoor deze niet meer in de pas loopt met de aanvraagtermijnen bij fondsen. Dit is een intrinsiek onderdeel van hoe De Appel werkt: nieuwe opdrachten brengen risico met zich mee. Het tekort werd aangevuld uit de reserves van De Appel.

Met ruim 22.000 bezoekers in 2019 kunnen we spreken van een geslaagd jaar waarbij meer dan ooit verschillende publieken met De Appel contact hadden: eerst en vooral via ons programma van tentoonstellingen en events waarmee we ruim 18.000 bezoekers bereikten. Het educatie programma van De Appel was in 2019 met recht succesvol te noemen: we bereikten ruim 2.000 kinderen en jongeren met ons programma. Het Curatorial Programme resulteerde in 96 contactmomenten (bezoeken, studio, visits, zowel in Nederland als internationaal) of 2565 contacturen en het archief werd bezocht door 267 wetenschappers, kunstenaars en critici. Om het bereik van het archief verder te vergroten en tegemoet te komen aan de vele internationale vragen (295 in 2019), werkt De Appel de komende jaren aan een nieuwe website die de toegang tot archief en bibliotheek vergroot, juist ook vanop afstand.

I.C.H. BAKKER
Amsterdam Audit B.V.
Burg. Haspelslaan 33, 1181 NB Amsterdam
T 020 - 303 7100
E info@amsterdam.nl
I www.amsterdam.nl

2. ACTIVITEITEN

De Appel focust zich op exceptionele tentoonstellingsprojecten, lange termijn samenwerking met kunstenaars, talentontwikkeling, educatie, een leven lang leren én werkt in Amsterdam Nieuw-West aan een programma dat diversiteit uitdraagt en verwelkomt. De missie van de Appel luidt:

De Appel creëert tijd en ruimte voor kunstenaars en medestanders voor het stellen van essentiële vragen.

Sinds haar oprichting in 1975, heeft De Appel zich in Amsterdam als kunstcentrum ontwikkeld tot haar huidige unieke drievoudige structuur die een levend(ig) archief combineert met een hands-on Curatorial Programme en Educatieve Initiatieven die voortkomen uit een diep gewortelde betrokkenheid met de gemeenschap.

Onze gevarieerde publieke programmering dient en leert met mensen vanuit verschillende achtergronden en perspectieven in een sfeer van open gastvrijheid, samenwerking en experiment. Samen geven we vorm aan kunst en cultuur in onze wereldse stad.

Artistiek-inhoudelijk ligt de focus op kunstenaars met wie we een snel veranderende samenleving onderzoeken, niet alleen via sociaal-geëngageerd werk of procesmatig onderzoek maar ook via meer traditionele media zoals schilderkunst, installatiekunst, lezing en debat. In onze manier van werken met kunstenaars en curatoren staat het lange-termijn engagement centraal, als instelling zijn we betrokken in het ontwikkelen van werk vanaf de eerste stap tot de openbaarmaking ervan en waar mogelijk ook de internationale reis ervan. Het publiek krijgt zo de kans om kunstenaars en hun werk meerdere keren en op verschillende manieren te zien, te spreken, te ervaren. Dit leidt uiteindelijk tot een multidimensionaal begrip van de artistieke praktijk en de rol van kunstenaars en culturele beoefenaars in de samenleving. Daarnaast onderzochten we de relaties zijn tussen solo- en groepstentoonstelling en hoe collectief auteurschap bevorderd kan worden. Deze gemengde kunstpraktijken leren ons dat individuele expressie versterkt kan worden binnen collectieve processen. Ze presenteren ons een betrokken manier van leven in een complexe en meervoudige samenleving.

In alles wat we doen, van publieke programma's tot het houden van een archief, van educatieve initiatieven tot het Curatorial Programme, staat centraal dat er tijd en ruimte is voor het stellen van essentiële vragen. Daarmee willen we het open karakter van artistiek onderzoek en curatorieel experiment beschermen tegen de druk om vooral antwoorden te geven en een mening te hebben. De tentoonstelling als vorm is hierin cruciaal, maar niet als statisch moment in de tijd maar als veranderlijk, een momentopname die verder gaat dan netjes verpakt, snel consumeerbaar spektakel.

De Appel als lerend instituut en als instelling voor een leven lang leren, heeft daarom een driedelige, unieke structuur die de tentoonstellingen versterken: het archief met haar historische wortels en programma waarin actief geschiedenis wordt gemaakt, het Curatorial Programme (CP) dat toont, leert en deelt met als doel curatoren van de toekomst een beter begrip van het gehele/veelzijdige artistieke proces te geven, de Educatieve initiatieven die kunstenaars met de (lokale) gemeenschap verbinden en de gemeenschap met een volledige ervaring van kunst (maken, tonen, ontvangen) in contact brengen. De toegewijde curatoren van De Appel streven allen naar curatoriale excellentie - een combinatie van nieuwsgierigheid en zorg voor kunstenaars, culturele beoefenaars en hun werk.

In 2019 organiseerden we een breed scala aan activiteiten:

- 5 tentoonstellingen (4 solo- en 1 groepstentoonstellingen waarvan 1 op een externe locatie);
- 11 presentaties bij De Appel met materiaal en/of expertise uit het Archief;
- 55 events (lezingen, gesprekken, performances en screenings, soms bij De Appel, soms op externe locaties);
- 65 educatie events (waarvan de helft bij De Appel en de helft op scholen);
- 96 events CP (workshops, bezoeken, in binnen- en buitenland).

2.1 Evan Ifekoya: A SCORE, A GROOVE, A PHANTOM, A CONGREGATION

Tentoonstelling

A SCORE, A GROOVE, A PHANTOM, A CONGREGATION bracht twee recente werken van kunstenaar Evan Ifekoya samen: *Ritual Without Belief* (2018), een immersieve geluidsinstallatie die onlangs in opdracht van Gasworks Londen werd gemaakt en *A Score, A Groove, A Phantom* (2016 – nu). Beide werken onderzoeken thema's als polyfone vocalisatie, subjectiviteit, auteurschap en samenwerking. *A Score, A Groove, A Phantom* onderzoekt archieven rond blackness, sociale normen en nalatenschap in relatie tot queer (club) cultuur en trauma. *Ritual Without Belief* introduceert "een algoritme over generaties, locaties en politieke standpunten" bestaande uit geluidsfragmenten uit literatuur, muziek, conversaties onder vrienden of meer intiemere gedachten en reflecties. Deze geluidswerken werden in De Appel samengebracht met tekeningen, collages en andere fysieke elementen en onderdelen van Ifekoya's oeuvre.

Archiefpresentatie

Op verzoek van Evan Ifekoya presenteerden we een selectie uit het archief van de samenwerking tussen De Appel en kunstenaar Renée Green in FOOTNOTES #6. De tentoonstelling *Certain Miscellanies* van Renée Green vond plaats in 1996 in De Appel.

2.2 CAMP: In Camera Res

Tentoonstelling

Studio CAMP (Shaina Anand en Ashok Sukumaran, Mumbai) maakte in opdracht van De Appel een 3-kanaals video-installatie: *In Cameras Res*. Met behulp van geavanceerde bewakingscamera's heeft CAMP filmische landschapsbeelden van Amsterdam vastgelegd. Met het kunstwerk *In Cameras Res* ziet de bezoeker het uitzicht vanaf uitkijkpunten van historische gebouwen van Amsterdam, zoals het voormalige Shelltoeren (nu de A'dam toeren), het

voormalige NHM gebouw (nu het Stadsarchief) en voormalige drukkerij Tetterode (nu gebruikt als kunstenaarsateliers) en verbindt deze met het omliggende landschap door middel van geautomatiseerde camerashots.

CCTVTV: An evening with CAMP

In samenwerking met LIMA presenteerden kunstenaars Shaina Anand en Ashok Sukumaran twee van hun eerdere projecten waarbij toezicht, de maatschappij en cinematografisch apparaat worden onderzocht: *CCTV Social: Capital Circus* en *The Neighbour Before the House* (Al Jaar Qabla Al Daar).

Archiefpresentatie

In het kader van FOOTNOTES #7 nodige archivaris Nell Donkers het publiek uit voor een bezoek aan CAMP's Pad.ma (Public Access Digital Media Archive), een online archief van videomateriaal en tekst, voornamelijk beeldmateriaal en onvoltooide film. Het grootste deel van het materiaal komt uit Mumbai en Bangalore: documentatie over veranderende stadsgezichten, straat- en huiselijk leven, commerciële en intellectuele activiteiten, audio-opnamen, "found" footage en nog veel meer. In de vitrine was een presentatie te zien van "One Poster for every night, Posters Unite!", een protest tegen het onderdrukkende politieke klimaat in het huidige India.

OA/AO: Jacob Dwyer

In april organiseerden we een zogenaamde OA / AO avond rond één kunstenaar of één project met Jacob Dwyer. Voor deze OA / AO vertoonden we een trilogie van Dwyer's werk: 'Drawings of Suns' (2018), 'Troy' (2018) en 'Donovan Garcia' (2016). De screening werd gevolgd door een gesprek en q&a met de kunstenaar.

2.3 Landscape with Bear

Tentoonstelling

Landscape with Bear was de titel van de eindtentoonstelling van het Curatorial Programme en was geheel geënt op de verzameling objecten die in de loop van de decennia achtergelaten werden in het archief van De Appel, gaandeweg bekend geworden als de "*Collection (Unintended)*". *Landscape with Bear* bouwde verder op de vraag welke nieuwe verbindingen er gecreëerd kunnen worden tussen het fragmentarische, het onzekere en het instabiele. Dit project was een samenwerkingsproces met 13 externe personen uit verschillende disciplines: hedendaagse kunst, kunstgeschiedenis, architectuur, design en archeologie.

Evenement: performance

Het performancewerk van Shen Xin, *Synthetic Types*, vond plaats in het archief van De Appel, en werd tegelijkertijd via een livestream voor een publiek in het Auditorium van het Stedelijk Museum getoond. Met gebruik van Japanse, Koreaanse en Russische taaluitingen gingen twee performers een interactie aan met de onbedoelde collectie via gesprekken met partijen die onhoorbaar en buiten beeld bleven, om te onderzoeken hoe kennis rondom objecten en identiteiten wordt geproduceerd.

OA / AO evenement: boekpresentatie

In het kader van OA / AO organiseerden de curators een boekpresentatie van hun publicatie en een gesprek met archeoloog Miguel John Versluys van Leiden University, een van de deelnemers van het project *Landscape with Bear*. De publicatie legt elke stap in het onderzoeksproces vast en bevat 'mind maps', eerste gedachten en verlangens, discussies tussen de participanten, plattegronden en fragmenten van de onbedoelde collectie.

2.4 Decoders – Recorders

Tentoonstelling

De zomer stond in het teken van de duo-solotentoonstellingen van Steffani Jemison en Samson Young in samenwerking met en bij Looiersgracht 60. Beide kunstenaars onderzoeken vormen van compositie, notatie, gebaar en alternatieve talen om onderdrukte sociale geschiedenissen en huidige hachelijke situaties te benaderen.

Young toonde sleutelwerken als *Muted Situation #5: Muted Chorus* en *Lullaby (World Music)*, collages uit de serie *To Fanon* en een reeks nieuwe, grootschalige tekeningen, getiteld *Ancillary Landscapes*, die voor het eerst in Nederland getoond werden.

Van Jemison werd het oudere videowerk *Escaped Lunatic* getoond, en het nieuwe videowerk *In Succession* dat in opdracht van De Appel werd gemaakt en dat geïnspireerd is op vroeg 20^e-eeuwse nieuwsverhalen waarin mensen samen kwamen in acrobatische formaties en wonderbaarlijke dingen deden. Dit werk werd gerealiseerd met een bijdrage van het Dommering Fonds. Speciaal voor de ruimte van Looiersgracht 60 maakte Jemison een selectie van nieuwe en bestaande tekeningen op heldere film, gebaseerd op personages en markeringen uit slavenverhalen, geconstrueerde talen, outsider kunstenaars, alternatieve alfabetten en utopische fictie.

Decoders – Recorders werd gepresenteerd in combinatie met de tentoonstelling “Steffani Jemison: nieuwe video's” in Stedelijk Museum Amsterdam, van 22 juni tot 29 september 2019.

Performance Mikrokosmos

Voorafgaande aan de tentoonstelling voerden Steffani Jemison en componist Justin Hicks in de aula van De Appel hun project *Mikrokosmos* uit. Deze performance nam liederen van de *black American songbook*, en hervormde deze aan de hand van verschillende muzikale pedagogieken, zoals SolReSol (het Solfege systeem), de Kodaly methode en de koor-methodologieën van de *black American church*. Dit evenement stond ook in teken van de release van de herbewerking door 'Mikrokosmos' van het album *We Almost Lost Detroit* van radicale songwriter Gil Scott-Heron, waarbij zijn muziek als instrumenten voor 'articulating revolutionary melancholy' wordt ingezet.

Walk-through

Beide kunstenaars en curator Rachael Rakes namen het publiek op verschillende momenten mee op een walk-through door de tentoonstelling, waar ruim de tijd werd genomen voor vragen van de bezoekers.

2.5 Patricia Kaersenhout: Guess Who'S Coming to Dinner Too?

Tentoonstelling

Guess Who's Coming To Dinner too? was een solotentoonstelling en sociaal monument van kunstenaar, activist en womanist Patricia Kaersenhout.

De titel verwijst zowel naar de beroemde installatie *The Dinner Party* van Judy Chicago met voornamelijk westerse vrouwen uit 1979, als naar de film *Guess Who's Coming to Dinner* uit 1967 waarin de acteur Sydney Poitier met zijn verloofde bij zijn toekomstige schoonouders voor het eten uitgenodigd wordt.

Het werk ontstond in samenwerking met lokale gemeenschappen en met gastcurator Vivian Ziherl, voormalig deelnemer van De Appel Curatorial Programme 2010/2011. Rosa te Velde was verantwoordelijk voor het tentoonstellingsontwerp, de publicatie werd vormgegeven door Lydienne Albertoe. Het glaswerk werd geblazen door Vrij Glas uit Zaandam en was geïnspireerd op schalen, borden, bekers, schalen en kruiken uit Mexico, Colombia, Peru, Suriname, West en Centraal Afrika die gebruikt worden tijdens rituelen.

De Appel presenteerde de meest volledige versie van Kaersenhout's work-in-progress tot nu toe; eerdere versies waren in 2017 te zien bij WOW in Amsterdam en in 2019 in een groepstentoonstelling in 'de Kerk' in Arnhem. Als 'collective body' eerde dit werk de levens en beproevingen van historische en mythologische zwarte vrouwen en vrouwen van kleur, gepresenteerd als 38 'heldinnen van verzet'.

De installatie bevond zich in de iconische aula van Broedplaats Lely, in 1969 ontworpen door architect Ben Ingwersen als onderdeel van de utopische Westelijke Tuinsteden in Amsterdam Nieuw-West. Voor het opknappen van de aula werd een crowdfundingcampagne op Voordekunst georganiseerd, waarbij € 15.000 werd opgehaald.

Originele delen van de ruimte werden benadrukt, zoals de ritmische geometrie van de ramen met Adinkra symbolen, historische symbolen om spreuken en complexe ideeën mee te communiceren in Ghana. Kaersenhout wees aan elk van de 38 vrouwen een symbool toe. Geïnspireerd door haar collectieve monument, werd deze ruimte een plek om belangrijke vragen te stellen over geschiedenis, gastvrijheid en waardigheid.

Borduursessies in Nieuw-West en tijdens Stitch-In

De geborduurde tafellopers uit eerdere versies werden aangevuld met nieuwe lopers die tijdens workshops door vrouwen van Emancipatiecentrum Vrouw en Vaart in Nieuw-West zijn geborduurd; tijdens een Stitch-In in de aula in juni vertelde eregast Emory Douglas, voormalig Minister van Cultuur van de Black Panther Party, over de vrouwelijk revolutionairen uit zijn beweging terwijl de overige gasten borduurden.

Historische Ontmoetingen

Drie *Historische Ontmoetingen*, geleid door mensenrechtenadvocaat en activist Lisenne Delgado, maakten ruimte voor gesprekken tussen bekende vrouwen van kleur wier leven en werk overeenkomsten hebben, maar die niet eerder de gelegenheid hadden om samen in het openbaar te verschijnen. De eerste ontmoeting tussen Astrid Roemer en Karin Amatmoekrim ging over de antikoloniale verhalen van beide in Paramaribo geboren schrijfsters van verschillende generaties. Kaersenhout zelf ging in gesprek met de door haar bewonderde kunstenaar Ansuya Blom over identiteit en sociale transformatie. De laatste ontmoeting tussen hoogleraar Critical Race, Gender and Leadership Studies Philomena Essed en politicoloog, feministe, anti-racistisch activist, filmmaker en curator Françoise Vergès nam het begrip waardigheid, de inspiratie van deze reeks, onder de loep. De avond en de tentoonstelling werden afgesloten met een Haka, een ceremoniële Maori-mannendans als ode aan de vrouw, waarvoor Patricia Kaersenhout toestemming kreeg van Maori-autoriteiten.

Museumnacht 2019

**Pay It No Mind – queer night at De Appel*, luidde de unieke avond met workshops, storytelling, performances en video's geïnspireerd door de levens van de twee transgender activisten Marsha P. Johnson and Sylvia Rivera, die wereldberoemd werden door hun rol in de Stonewall opstand 50 jaar geleden in New York en die aan de tafel van Kaersenhout geëerd werden. In samenwerking met Envy Peru, Nancy Goreng, BeyonG Veldkamp & Alejandra Ortiz, HOUSE OF VINEYARD, Wantee Teelapa & Shishani, en Patricia Kaersenhout werden non-binaire

identiteiten, transgender activisme en 'queer bodies' als vormen van protest gepresenteerd en gevierd. Uit het archief werden twee films gescreend: Luciano Castelli, *Solarium*, 1975 (een representatie van een performance en een tentoonstelling in De Appel in 1975) en Joshua Janssen, *Portret van Robbie*, 1977 (gemaakt tijdens een filmcursus georganiseerd door kunstenaar Michel Cardena. Alle video's van deze cursus werden vertoond op Video Avond (Video Night) op 9 februari 1977 in De Appel.)

Amsterdam Art Weekend gesprek

Kaersenhout ging tijdens Amsterdam Art Weekend in gesprek met curator Vivian Zihlerl over wat haar bewoog bij het maken van haar installatie *Guess Who's Coming to Dinner Too?*

2.6 Amsterdam Art Weekend

Tijdens het jaarlijks terugkerende evenement Amsterdam Art Weekend organiseerde De Appel verschillende activiteiten:

Podcast *Curious Voices*

De live gestreamde *Curious Voices* interviews met alumni van het Curatorial Programme reflecteerden op de toekomst van het curatoren vak: met Claudine Hellweg, Luis Silva, Phillip van den Bossche, Aude Christel Mgba, Edit Molnar, Rieke Vos, Bas Hendrickx, Natasha Ginwala, Kris Dittel, Miriam Wistreich, Alisa Blakeney, Jo-Lene Ong, Angela Jerardi, Binna Choi, Jelena Vesic, Ana Nikitovic, Philip Van den Bossche, Juan Fernando López, Livia Paldi, Martijn Verhoeven, Alessandra Troncone, Dominique Fontaine, Sharmyn Cruz Rivera, Naz Kocadere, Danai Giannoglou, Nikolay Alutin, Huib Haye van der Werf, Thomas Butler, Jagna Lewandowska, Iris Ferrer, Qinyi Lim, Jussi Koitela, Inga Lāce, Lucrezia Calabrò Visconti, Claudine Hellweg, Fadwa Naamna and Vivian Zihlerl. De podcast zal in de toekomst op de site te beluisteren zijn.

Boekpresentatie en gesprek

Jo-Lene Ong, Curatorial Fellow van De Appel en mede-redacteur van een van de publicaties, ging in gesprek met redacteur Inga Lāce, auteurs Eloise Sweetman en Jason Hendrik Hansma, redacteur Amy Gowen en anderen naar aanleiding van het verschijnen van *Instituting Ecologies* onder redactie van Inga Lāce, *Practice Space* onder redactie van Jo-Lene Ong en Rachael Rakes, en *Curating After the Global. Roadmaps for the Present* geredigeerd door Paul O'Neill, Simon Sheikh, Lucy Steeds en Mick Wilson.

Holiday in the archive

PrintRoom Rotterdam nodigde kunstenaars, uitgevers en archief liefhebbers uit voor een *Holiday in the archive*, voor een 'deep search' in de krochten van het De Appel archief. Deelnemers waren kunstenaarsboek-kenners van *Varia* in Rotterdam, *Banner Repeater* in London, *edcat* uit Zürich en de *Library of Artistic Print on Demand*.

2.7 Lezingen, workshops, performances, publicaties

Avond met Andrew Norman Wilson

De eerste OA/AO (onder andere/among others) van 2019 vond plaats met kunstenaar Andrew Norman Wilson. De kunstenaar gebruikte deze OA/AO niet om één kunstwerk te bespreken, maar om zijn recente tentoonstelling bij The Center For Contemporary Art Futura in Praag te deconstrueren. De avond startte met het tonen van verschillende videowerken en sloot af met een performatieve lezing en uitgebreide discussie.

De volgende werken werden onder gepresenteerd: I don't feel the way I'm supposed to feel (Infinite loop, undated), The Unthinkable Bygone (2min 18s, 2016), Reality Models (5min 40s, 2016), Ode to Seekers 2012 (8min 30s, 2016) en Letter to the President and CEO of Buffalo Wild Wings (text).

Boekenbeurzen

De Appel nam in de lente deel aan het Miss Read Book Fair in Berlin in het Haus der Kulturen der Welt met eigen uitgaven en uitgaven waaraan De Appel heeft bijgedragen. In het najaar stond De Appel op Offprint in Parijs (bij Luma Foundation) en op de Printing Plant tijdens Amsterdam Art Weekend in Amsterdam. De Appel neemt hiermee haar rol als uitgever weer op en wil haar publicaties zo internationaal zichtbaarheid geven.

Performance met voorgesprek

Massive Trance is de titel van een cassette uit 1983 van Marien van Oers (1955–2013) met de volgende voorschrift op het oog: "Het basisidee van de performance is het ervaren van een voortdurende herhaling van geluid (=ritme), wat bij de toeschouwer kan leiden tot beweging of een vorm van trance." Jeroen Vermandere ontwikkelde deze performance in 2017 in De Appel tijdens de presentatie "Tapes". De derde editie: 'Massive Trance: interpreted by Driftmachine', werd gepresenteerd op het Minimal Music Festival 2019 in het Muziekgebouw aan 't IJ. Voorafgaand aan de performance was er een gesprek tussen geluidskunstenaar Jeroen Vermandere met curator Femke Dekker.

3 Package Deal

De Canadese kunstenaar Frédérique Albert-Bordenave heeft gedurende het jaar veel contact en begeleiding gehad vanuit De Appel. Zij heeft het jaar afgesloten met een succesvolle eindpresentatie bij Vondel CS, deze tentoonstelling werd gecureerd door onze CP fellow Jo-Lene Ong. Monika Szewczyk heeft de nieuwe kandidaat aangedragen voor het jaar 2019/2020, dit is de Griekse kunstenaar Vasilis Papageorgiou.

Filmvertoning met gesprek

De Portugese kunstenaar Pedro Barateiro besprak naar aanleiding van zijn solotentoonstelling bij P/////AKT twee van zijn meer recente videowerken: *The Current Situation* uit 2015 en *The Opening Monologue* uit 2018. Daarna gingen Monika Szewczyk en Barateiro een informeel (vraag)gesprek aan met elkaar en het publiek.

Presentaties en workshop Maartje Fliervoet

Tijdens 24H Nieuw-West was in het trappenhuis de presentatie *Waveness I* te zien van Maartje Fliervoet, textiel werken die met zeewater zijn gemaakt. Sommige van deze doeken en prints zijn afdrukken van zeewater met micro-algen en vochtig strandzand; andere bevatten referenties aan stromatolieten, geomantie, navigatie, kringen van kopjes en cartografie. Tijdens de workshop maakten deelnemers hun eigen kunst met water uit het nabijgelegen Sloterplas. Deze watertableaus op textiel werden later, in december onder de titel *Waveness II* gepresenteerd.

Deskism, gerlach en koop

In het format van De Appel Reads werd in 2019 de tekst Deskism vertaald en online gepubliceerd (Nederlandse versie verscheen in Metropolis M).

Boekpresentatie THE RURAL

De Appel presenteerde het boek THE RURAL, uitgegeven door Myvillages en onderdeel van de veelgeprezen serie 'Documents of Contemporary Art', gepubliceerd door Whitechapel Gallery en MIT Press. Tijdens de presentatie waren kunstenaars en editors Kathrin Böhm en Wapke Feenstra van Myvillages aanwezig als ook kunstenaars Lala Meredith-Vula en Grace Ndiritu en Appel directeur Monika Szewczyk.

De Appel Bar

De Appel Bar is een ruimte in Broedplaats Lely gehuurd door de Appel, wordt door de organisatie zelf maar ook door externen gebruikt. In 2019 maakten hiervan gebruik:

- Frederique Pisuisse: meerdere groepsgesprekken
- HEARTH Film programma (drie avonden met screenings en debat)
- Sandberg Department Critical Studies, eindproject
- Warehouse - join workshops
- Anthony Nestel & Esther Arribas leesgroep
- Emily Carr university Canada, project- en workshop ruimte
- Amsterdam Labour Community

De directeur van De Appel, Monika Szewczyk, gaf lezingen en nam deel aan:

- Mophradat Jury, Brussel, 7 oktober 2019;
- Organisatie Fogo Island Dialogues: Atlantic Codes (8 tot 10 november op verschillende locaties in Lissabon);
- Stedelijk Museum gemeentelijke aankopen jury (27 tot 29 november 2019);
- Essay voor het boek Pope.L: Campaign (2019, Mousse Publishing).

3. EDUCATIEVE INITIATIEVEN

De Appel volgt sinds 2017 een nieuwe weg in het educatieaanbod door te kiezen voor langere en meer inhoudelijke samenwerkingen met scholen uit de directe omgeving. Binnen deze samenwerkingen stappen we af van de conventionele manier van het aanbieden van kunsteducatie-activiteiten voor scholen, waarbij musea en kunstinstellingen meestal als doel stellen om zoveel mogelijk klassen naar hun instelling te brengen.

Met drie schoolprojecten (*Kunstklassen*, het *Ensemble* en *Sound Gestures*) reageren we op de gentrificatieprocessen in Amsterdam Nieuw-West. Het belangrijkste doel van dit programma is om de gemeenschapsvorming in Amsterdam te versterken en het kansrijk opgroeien in Amsterdam Nieuw-West te vergroten. Tevens vergroot het programma de sociale betrokkenheid met hedendaagse kunst en cultuur in Amsterdam, waarbij verschillende gemeenschappen de kans krijgen om geijkte denkpatronen te veranderen en op een nieuwe manier een steeds sneller veranderende wereld kunnen begrijpen.

3.1 Kunstklassen

Kunstklassen ontstond uit een directe reactie op de vraag van enkele scholen uit Amsterdam Nieuw-West om hedendaagse kunst meer te integreren binnen hun curriculum. Het programma voert dit uit door het plaatsen van hedendaagse kunstobjecten uit het archief van De Appel in de klaslokalen. De Appel heeft een unieke "Onbedoelde Collectie" van kunstobjecten, documenten, artefacten, doodles en correspondenties die de laatste veertig jaren gedoneerd werden door kunstenaars. Deze kunstwerken worden in de schoolcontext geplaatst en door de leerkrachten, studenten en ouders geactiveerd met meerdere workshops die zowel in de scholen als bij De Appel plaatsvinden.

Kunstenaar Yuri Veerman kreeg drie dagen zijn eigen klaslokaal in de Huibersschool, een basisschool in Amsterdam Nieuw-West. In het klaslokaal werkte hij verder aan zijn vlaggenkunstwerk *Rood Wit Blauw* uit 2012, dat onderdeel is van de "Onbedoelde Collectie"

van De Appel. Met de kinderen maakte Veerman een vlag voor een nieuw gecreëerd land. De leerlingen leerden zo kritisch nadenken over wat een land of een samenleving eigenlijk is en hoe hun eigen ideaal land er uit zou zien.

In november en december zijn meerdere kunstwerken van De Appel te zien geweest in het Comenius Lyceum.

3.2 Sound Gestures II. An Urban Songline

Kentalis/Signis is een basisschool voor dove of slechthorende kinderen. Over een periode van drie schooljaren werken De Appel en Kentalis samen om geluid en het zeggenschap over geluid te onderzoeken aan de hand van drie artistieke projecten, onder de naam: Sound Gestures.

Het tweede Sound Gestures project dat in maart 2019 plaatsvond was een samenwerking met de kunstenaars Fedde ten Berge en Allard van Hoorn. Tijdens dit project vertaalden de leerlingen de Aula van het voormalige Calvijn College in een concert voor 'voelbare materialiteit'. Aan de hand van verschillende workshops creëerden de leerlingen een eigen 'Urban Songline' wat een lokatie specifieke vertaling is van de architectuur van de ruimte in muziek.

De leerlingen zochten onder begeleiding naar manieren om de verschillende materialen die gevonden worden in de aula (beton / baksteen / linoleum / staal / glas / stof / plastic / hout / lucht) voelbaar te maken in geluid / frequenties.

Sound Gestures werd genomineerd voor de Museumeducatieprijs 2019.

3.3 Ensemble: The Shadows Assembly

The Shadows Assembly ontstond begin 2019 met 3 textielateliers in Amsterdam Nieuw-West: De Draad, Ru Paré Community, Het Anker en de kunstenaar Hana Miletić. De naam refereert in de Engelse spreektaal naar de verborgen, meestal onbetaalde en ondergewaardeerde huishoudelijke arbeid, en is ook een politieke term voor een besluitvormingsorgaan. Tijdens verschillende workshops onder begeleiding van Miletić, die opgeleid is tot fotograaf, leerden de deelnemers zonneprijsen maken op textiel. Met een focus op de sociale aspecten van textielwerk willen we vakmanschap en cultureel erfgoed samenbrengen om nieuwe verhalen te creëren, nieuwe verbindingen te maken en nieuwe (potentiële) gemeenschappen te vormen. De prints werden van half oktober tot begin december in het trappenhuis van de broedplaats getoond.

Partners in het educatieve programma zijn:

- Kentalis school, Sound Gestures
- Comenius Lyceum, Kunstklassen
- Huibersschool, Kunstklassen
- Universiteit Maastricht, publieksonderzoek
- Mocca, expertisenetwerk cultuureducatie
- Van Eesteren Museum, Ensemble,
- ZID theatre, Ensemble
- Boost, Ensemble
- Kunsthalle Noord en Amsterdam Museum, Junior CP
- Cordaan Textielatelier Bijzonder, Ensemble

- Ru Pare Community, Ensemble
- Huis van de wijk Het Anker, Ensemble
- The Beach, Ensemble en Junior CP
- Kunstschooldagen
- Vrouw en Vaart, Ensemble

De curator van het educatie programma, David Smeulders, gaf lezingen bij:

- Sound Gestures lezing tijdens TheOthersAbilities Symposium, Broedplaats Lely, Amsterdam (maart).
- Bezoek van de educatie afdeling van het State Hermitage Museum St. Petersburg. Kennisuitwisseling (maart).
- 'Community building as an elixir for arts organisations?' bij Kulttuuri Helsinki, Finland. Publieke lezing (maart).
- Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam. Kennisuitwisseling (november).

4. CURATORIAL PROGRAMME

Tijdens 2019 vervulde de lichting van 2018–2019 haar periode bij De Appel: Nikolay Alutin (Rusland, 1986), Bruno Alves de Almeida (Brazilië/Portugal, 1987), Dita Birkenšteina (1988, Letland), Alisa Blakeney (VK, 1986), Sofía Dourron (Argentinië, 1984) en Aude Christel Mgba (Kameroen, 1991). In september ging de lichting 2019–2020 van start: Sharmyn Cruz Rivera (Puerto Rico, 1987), Iris Ferrer (Philippines, 1988), Juan Fernando López (Bogotá, 1986), Danai Giannoglou (Greece, 1992), Thomas Butler (Ireland, 1985), Naz Kocadere (Turkey, 1990). Deze twee groepen weerspiegelden de uitgesproken internationale uitstraling van het Curatorial Programme en de manier waarop het programma zich internationaal vertakt.

Zoals steeds bestond het programma uit een diepgaande onderdompeling in de Nederlandse hedendaagse kunstscène, met tal van ontmoetingen met kunstenaars, curatoren en directeurs, gaande van kleinere presentatie instellingen tot musea en opleidingen. De focus op internationale contexten kwam aan bod in de onderzoeksreis naar Chicago en Detroit, waar zij een diepgaande kennismaking kregen in de lokale kunstscène en mensen en instellingen ontmoeten als Museum of Contemporary Art Chicago, Arts Club of Chicago, Renaissance Society, Hyde Park Art Center, Neubauer Collegium, Gray Center, The Logan Center, Hull House Museum, Rebuild, Chicago Art Institute met Hendrik Folkerts. Studio bezoeken werden gedaan met Theaster Gates en Pope.L. En de Chicago Architecture Biennale werd meerdere malen bezocht, dit was oa. gecureerd door adviseur Sepake Angjama. Zij nam de groep mee naar The Sweet Water Foundation en we bezochten randprogrammering van de biennale. Na een 6 daags vol programma in Chicago nam de groep de trein richting Detroit. Daar bezocht de groep de Red Bull Arts Academy, Museum of Contemporary Art Detroit, The Art Institute of Detroit, The Heidelberg Project.

Verder waren er internationale uitstappen naar Lissabon werd bezocht waar de groep driedaagse Fogo Island Dialogues Symposium bijwoonde, onderdeel van het symposium was een sessie met filosoof Manthia Diawara en een keynote met Gaëtane Verna (director of The Power Plant, Toronto). Verder werd de groep ontvangen bij instellingen en musea zoals Maumaus, The Gulbenkian, Lumiar Cité, Garagem Sul, MAAT, Casa da Cerca Almada, Kunsthalle met alumni Luis Silva, The Spirit Shop met kunstenaar Pedro Barateiro, Galeria Zé dos Bois. En ging de groep naar de Istanbul waar ze onder andere de Istanbul Biennale zagen en bezochten ze DEPO, Yapi Kredi Culture and Art Center, Arter, SALT, Pi Artworks, Poşe, SAHA Studio, Versus Art Project en Galerist. Ook reisde de groep voor 1 dag naar Leuven voor het Playground Festival, daar bezochten ze Hana Miletic and Pierre Bal-Blanc die een performance reeks lieten zien.

27/4/20

Tijdens Rencontres de Bamako - Biennale de la Photographie, Mali presenteerde De Appel "L'École du Caméléon", een film in wording van alumni van De Appel Aude Cristel Mgba, Karima Boudou Mzouar en Renée Akitelek Mboya (respectievelijk 2013, 2019 en 2015). De vraagstelling van de film is: "Hoe situeer je de plaats van waaruit het filmbeeld terug kan spreken tot de gemeenschap die het beweert te vertegenwoordigen?" De film wisselt tussen Amsterdam en Bamako van de jaren 1970 tot heden, op zoek naar sprekende culturele motieven. In het proces van het maken van een film - wat ook een manier is om een wereld te maken - zoomen ze in op de biografieën die in het Appel archief opduiken. Wat als archieven eerder gebaren zijn dan documenten die een bepaalde vorm van autoriteit willen opleggen? Zouden deze gebaren te vinden zijn in lege plekken en perifere verhalen? Hoe kunnen documenten, poëzie, rapmuziek, songteksten en objecten een constellatie van beelden vormen; met andere woorden, een beweging?

Kenmerkend voor deze en voorgaande lichtingen van het Curatorial Programme is de verbinding met personen of instituten in Nederland. Als resultaat hiervan blijven de banden tussen de alumni van het Curatorial Programme met het Nederlandse kunstenveld ook lang na het beëindigen van het programma sterk.

Naast de kennismaking met het (inter)nationale kunstenveld en het eindproject dat de deelnemers collectief ervaren en organiseren, bestond het curriculum van het Curatorial Programme uit een onderbouwd workshop en seminar traject. Tutors voor CP jaar 2018-2019 die in 2019 bij De Appel aanwezig waren Anselm Franke, Prem Krishnamurthy, Biljana Ciric, Gregory Castera, Gabi Ngcobo, Christine Sun Kim, Jan Verwoert, Henk Slager, Emily Pethick en Sepake Angiama. Tutors voor het CP jaar 2019-2020 die in 2019 bij De Appel waren Jason Dodge, Nomaduma Rosa Masilela, Yasmin Raymond, Pierre Bal-Blanc, Miriam Wistreich, Patricia Kaersenhout, Henk Slager en Sepake Angiama.

Curatorial Fellows waren: Jo-Lene Ong (2018-2019) en Nikolay Alutin (2019-2020). Gahee Park was de fellow vanuit KOFICE, Korean Foundation for International Cultural Exchange. Het Curatorial Programme werd financieel ondersteund door Ammodo (tot en met 2019) en vanaf het academisch jaar 2019-2020 door de Hartwig Foundation. Internationale fondsen dragen bij aan de kosten van de deelnemers.

Een selectie aan events gerelateerd aan het Curatorial Programme in 2019:

Lezing en seminar met curator, docent en kunstenaar Gabi Ngcobo

Gedurende dit tweedaagse evenement besprak Gabi Ngcobo weigering als curatoriale strategie, zoals deze is toegepast op haar collaboratieve projecten. Deze bestaan onder andere uit NGO - Nothing Gets Organized, Center for Historical Reenactments (CHR, 2010-14) en de 10e Berlin Biennale: We Don't Need Another Hero, waarin de behoefte aan één heldhaftige conclusie werd verworpen, om in plaats daarvan complexiteit te omarmen. "Refusal" of weigering is hier toegepast als een strategie tegen het behoud van posities waarin bepaalde mensen een verantwoordelijkheid hebben - door voorgaande generaties overgedragen, of opgelegd - om uitleg te bieden aan diegenen die de geprivilegieerde positie van 'niet weten' innemen.

Institiuting Ecologies, samengesteld door Curatorial Fellow en alumni Inga Lace

Het boek verkent verschillende strategieën van curatoren en kunstenaars die de traditionele tegenstellingen tussen natuur en cultuur en de binnenkant en buitenkant van een instelling trachten te ontstijgen. Kunstenaars, curatoren en onderzoekers introduceren diverse projecten en bespreken wat een ecologisch bewustzijn binnen hun praktijk zou kunnen betekenen.

Practice Space, samengesteld door Curatorial Fellow en alumni Jo-Lene Ong in samenwerking met Rachael Rakes

Deze publicatie is voortgekomen uit een poging om de omstandigheden van hedendaagse kunst op verschillende plaatsen beter te begrijpen. Met nieuwe teksten in een verscheidenheid van discursieve vormen (essays in opdracht, gesprekken, profielen), is het boek georganiseerd rond drie belangrijke termen: lokale tijd, gesitueerde infrastructuur en "cotranslations". Bovendien verzamelt het perspectieven en benaderingen van 'het lokale' van kunstinitiatieven die buiten conventionele kaders opereren. Aangezien de auteurs plaats en context beschouwen in termen van sociale, economische, politieke en historische omstandigheden, reflecteren hun geschriften ook op deze noties als sites voor verschillende opvattingen over het zelf in relatie tot de wereld.

5. ARCHIEF

Het archief werd in de beginjaren van de Appel door oprichter Wies Smals begonnen als documentatiecentrum om bezoekers en kunstenaars de gelegenheid te geven zich te verdiepen in het programma en om het discours op gang te helpen. De efemere performances en de reeds afgelopen tentoonstellingen werden via divers documentatiemateriaal beschikbaar gemaakt.

Dit centrum is uitgegroeid tot een levendig archief dat het rijke verhaal van de Appel vertelt. Dit verhaal wordt geplaatst in het recente verleden van de Nederlandse (Amsterdamse) kunstwereld, en van internationale, hedendaagse kunst getoond van 1975 tot nu. Het archief bevat 300 strekkende meter met boeken, handschriften, video, audio, foto's, posters, kunstwerken en geschreven of gesproken getuigenissen. De algehele indruk is dat het compact én compleet is. Rijk aan onderwerpen maar toch overzichtelijk. En bovenal; de bezoeker kan er de materialen aanraken, uit de kast nemen, alles is binnen handbereik en de meest bijzondere kunstenaarsuitgaven kunnen doorgebladerd worden.

Het archief wordt bezocht door studenten van universiteiten, gerenommeerde researchers, curators en kunstenaars uit de hele wereld, deelnemers van het Curatorial Programme en andere bondgenoten. Er wordt stil en geconcentreerd gewerkt of levendige ontmoetingen werden geïnitieerd met het archief als inhoudelijke klankkast. Bezoekers die onverwachts op het archief stuiten zijn blij verrast door de diepte en diversiteit van het archief en nemen de tijd om er te (ver) dwalen en een gesprek aan te gaan.

2019 was ook het jaar dat Nell Donkers, archivaris, haar onderzoek naar het mobiele archief in een stroomversnelling bracht. Onder de titel Spaces-Run-Archive bekijkt zij, samen met ontwerper Bert Kramer hoe het archief mobiel kan worden. Het archief is in de traditionele en praktische zin onroerend, verankerd op één plek in het gebouw. In de komende jaren zal er met deze geaardheid worden geëxperimenteerd in het tot stand komen van het Spaces-Run-Archive met inachtneming van voorwaarden zoals klimaat en beveiliging. Stel dat het gehele archief kan verplaatsen, binnen het gebouw, buurt, gebied, land en wereld. Stel dat het archief kan leren van de plek waar het zich naar vormt. Stel dat het zich keer op keer kan omvormen en tijdelijk aanhaken bij een ander archief. Of bij een andere kunstinstelling. Stel dat het de missing links in het archief zelf gaat halen op de plek waar de kennis over die missing links het grootst is. Stel dat het archief niet alleen vraagt: wat is een archief? maar ook: Wat en waar moet het archief nu zijn?

Het Archief werkt actief samen met bibliotheken van de Rijksakademie en het Stedelijk Museum, naast verbanden als OKBN en Adamnet.

Er worden regelmatig archiefstukken of boeken in bruikleen gegeven voor tentoonstellingen, bijvoorbeeld:

- Materiaal van de tentoonstelling Franz West Otto Zitko (1990) voor een oevrecatalogus van Otto Zitko.
- Materiaal van de tentoonstelling Anri Sala (2000) voor een publicatie bij een solotentoonstelling in Castello Rivoli in Turijn.
- Divers materiaal over Ulay voor de Stichting Ulay Foundation.
- Divers materiaal voor de Chris Burden Estate, California

Algemene onderzoeksvragen van bezoekers dit jaar waren: de geschiedenis van de Appel in het algemeen, Archiveren en de/archiveren, Harald Szeemann, Kunstenaarsinitiatieven, IJsland, Century 87, Radio, Public Space, Dekolonisatie, Zuid-Amerika, Kunstenaarsboek, en Queer.

Of er werd dieper ingegaan op de tentoonstellingsgeschiedenis van De Appel via projecten en kunstenaars zoals Crap Shoot, Lydia Schouten, Dan Graham, Sef peeters, Chris Burden, James Lee Byars, Works and Words, Marina Abramovic, Ulises Carrión, Carolee Schneemann, Ulay, Renée Green, Joan Jonas, Anri Sala, Raúl Marroquin, Christiaan Bastiaans, Waldo Bien & Velimir Abramovic en Talking Back to the Media.

De Koreaanse curator Gahee Park was als onderzoeker voor drie maanden in het Archief aan het werk in een programma gesponsord door de Korean Foundation for International Cultural Exchange (KOFICE).

Het Archief, zoals hierboven geschetst, geeft aan dat het een actieve en substantieel onderdeel is van De Appel. De archivaris werkte aan tentoonstellingen en events die het archiefmateriaal ontsluiten en contextualiseren. Het archief is daardoor blijvend actueel en sluit aan bij hetgeen kunstenaars en de (kunst)wereld nu drijft, bezighoudt en beweegt. Donkers gaf een lezing over collectioneren bij TMBR ASSEMBLY (Brussel) en werd uitgenodigd voor een onderzoekreis in Warschau en Lodz door het Adam Mickiewicz Instituut (Polen).

Een selectie aan events in en rond het archief in 2019:

Archiefpresentatie Works and Words

FOOTNOTES#3, dat tot eind augustus liep en met een kleine presentatie werd afgesloten. wierp een nieuwe blik op de internationale kunstmanifestatie *Works and Words* uit 1979, en ontsloot deze via de website van De Appel. We wierpen nieuw licht op efemera met betrekking tot dit baanbrekende project, ook met betrekking tot de tentoonstelling van Tamás Kaszás uit 2018. Deze Footnotes was een onderzoekstraject van De Appel Archive, en reflecteerde op de mogelijkheden en beperkingen van transculturele uitwisseling.

Presentatie Gahee Park

Forget about it! Decolonise yourself! was een gelegenheid om de frustraties, twijfels, gevolgen en gedachtes te delen binnen het onderzoek van Gahee Park, Curatorial Research Resident bij De Appel. Deze presentatie vond plaats in het archief van De Appel.

Archiefpresentaties Arefeh Riahi

Un/folding Interventions was een serie performances door artist-in-residence in het archief van De Appel, Arefeh Riahi. Met een speciaal gemaakte *Fourteen-Fold-Object* – een kubus met 14 vouwen en magneten die tegelijk lichaam, object, doos, boek, container, element, en een zelf-archiverende ruimte was, onderzocht Riahi met deelnemers en gasten hoe deze *anarchival agent* onontdekte lagen in het archief blootlegde. Archiefbezoekers werden uitgenodigd om met het object op een andere manier het archief te exploreren.

Er waren vier performatieve bijeenkomsten:

- *A collaborative Un/folding of the fourteen-fold-object* met Arefeh Riahi en archivaris Nell Donkers
- *To see the inability to see. A collaborative un/narration* door Arefeh Riahi, Maartje Fliervoet en Martín La Roche Contreras
- *A per-de/formative negotiation*, een samenwerking met choreograaf Setareh Fatehi
- *giving-on-and-with. A (per)mutated reading* in samenwerking met Hannah Dawn Henderson et al.

ONE HOUR EXHIBITION ONE VISITOR ONE TIME

Namens kunstenaar Yamandú Roos nodigde De Appel één persoon uit om de tentoonstelling: ONE HOUR EXHIBITION ONE VISITOR ONE TIME bij te wonen.

Een jaar lang werkten de archivariissen van De Appel (Nell Donkers en Jacquine van Elsberg) samen met Yamandú Roos aan het contract dat op de website van De Appel gepresenteerd werd als aankondiging van een tentoonstelling die 1 uur duurde en waarvoor 1 bezoeker werd uitgenodigd. De Appel kocht dit werk dat bestaat uit een contract en alles wat te maken heeft met het tot stand komen van het contract. Van de komende edities bij andere venues krijgt De Appel kopieën van de overeenkomsten opgestuurd om toe te voegen aan de groeiende collectie contracten van dit werk.

6. KETENVERSTERKING EN GENREVERANTWOORDELIJKHEID

De Appel draagt via verschillende projecten en samenwerkingsverbanden bij aan kennisuitwisseling en het scheppen van kansen binnen de context van ketenversterking en genreverantwoordelijkheid.

Dit zijn:

- 3 Package Deal, i.s.m. Amsterdam Fonds voor de Kunst en Bureau Broedplaatsen ter ondersteuning van jong talent;
- ACI, Amsterdam, cultuurbreed overleg Amsterdam: uitwisseling informatie en gezamenlijke strategie;
- Adamnet, netwerkorganisatie 34 Amsterdamse bibliotheken en erfgoedinstellingen;
- BKNL, landelijk overleg beeldende kunst belangenverenigingen: uitwisseling informatie en gezamenlijke strategie;
- De Zaak Nu, landelijk overleg Nederlandse presentatie-instellingen: De Appel huisvest De Zaak Nu en levert de voorzitter van het bestuur;
- edcat.net, internationale uitwisselen archiefkennis;
- Mocca, landelijk expertisenetwerk cultuureducatie;
- MOKER, Overleg Verenigde Amsterdamse Beeldende Kunstinstellingen: opgericht en geleid door De Appel;
- OKBN, Overleg Kunst(historische) Bibliotheken Nederland;
- Prijs voor de Jonge Kunstcritiek, Nederland en Vlaanderen.

7. PUBLIEK

Het totaal aantal bezoekers van 2019 bedroeg 22.188 (in 2018 telden we 30.237 bezoekers, te wijten aan de succesvolle, tweejaarlijkse Public Art Amsterdam manifestatie en de samenwerking in 2018 met De School). De website werd bezocht door 55.820 mensen in 2019.

- Via ons programma van tentoonstellingen en events bereikten we 18.987 mensen.
- Het educatie programma werkte met 2.022 kinderen en jongeren.
- Het Curatorial Programme resulteerde in 96 contactmomenten (bezoeken, studio, visits, zowel in Nederland als internationaal), 2565 contacturen met 912 betrokkenen.
- Het archief werd bezocht door 267 mensen die samen 667 uren in het archief doorbrachten. Daarboven kwamen er 295 verzoeken voor materiaal en informatie binnen bij het archief en waren er 731 sessies in het online archief.

Voor het jaar 2019 hanteerde De Appel onderstaande richtlijnen m.b.t. haar vrijkaartenbeleid:

- Genodigden van de tentoonstellingsopeningen, deze worden bezocht door (inter)nationale kunst(studenten)scene – met als belangrijk doel het op gang brengen van een *buzz* rond tentoonstellingen;
- Direct betrokken bij de tentoonstellingen of randprogrammering zoals kunstenaars, sprekers, galeriehouders en sponsors;
- Personen die direct verbonden zijn aan De Appel zoals stafmedewerkers, bestuursleden en externe adviseurs;
- Personen/groepen uit de kern van de internationale kunstwereld;
- Journalisten en fotografen, in verband met voorbeschouwing en het recenseren van tentoonstellingen;
- Onderzoekers in het archief;
- Jongeren onder de achttien jaar, ten einde de kennismaking met beeldende kunst op jonge leeftijd te stimuleren. Deze groepen betalen wel voor de andere programmering naast de tentoonstellingen.

De media aandacht voor deze activiteiten had een media- en advertentiewaarde van € 354.491 volgens de berekeningen van mediaweb en een bereik van 2.793.233.

8. BEDRIJFSVOERING

8.1 Risico analyse

Sinds het uitbreken van het COVID-19 virus, zijn de risico's voor een instelling als De Appel veranderd; zo verwachten we dat private financiering verkrijgen en donaties werven moeilijker zal zijn, net als sponsoring door kleine bedrijven. Subsidies van overheden of overheidsfondsen blijft gegarandeerd maar de Appel wist de afgelopen jaren en zeker in 2019 in toenemende mate private financiering te werven. Het bevalt te zien of we dat percentage (33%) ook in 2020 en daarna kunnen vasthouden. Daarnaast speelt uiteraard dat er minder kaartverkoop plaatsvindt in 2020 en dat het onzeker is hoe dit zich de komende jaren zal ontwikkelen. De bedrijfsvoering van De Appel wordt hierop aangepast met het uitbreiden van online en streaming capaciteit. Het programma is zodanig aangepast dat het bij de nieuwe realiteit aansluit.

Huisvesting blijft een risico voor De Appel omdat de termijn van de huidige Broedplaats eindig is en het tot op heden onduidelijk is wat de toekomst van het pand (het voormalige Calvin College) is.

Een ander risico dat door de COVID-19 uitbraak is vergroot, is het uitgedunde aanbod hedendaagse kunst in Amsterdam. Wanneer collega instellingen ophouden te bestaan, betekent dit een verschraving van het lokale cultuurlandschap waar De Appel actief in is. Onze stevige basis in de samenleving en onze actieve rol in het ecosysteem van de beeldende kunst zetten we voort.

Wat betreft governance heeft De Appel een heldere structuur omtrent besluitvorming en verantwoording. Ondanks bovengenoemde risico's, zijn er momenteel operationeel en financieel geen noemenswaardige risico's. Artistiek-inhoudelijk heeft De Appel het team versterkt met de komst van de directeur Monika Szewczyk.

8.2 Code Cultural Governance

Het bestuur van De Appel past de 9 principes van de Governance Code Cultuur onverkort toe. Er is bewust voor het bestuur-model gekozen nadat De Appel in 2016 met flinke bezuinigen te maken kreeg. Het hele bestuurlijk proces, inclusief de toezichthoudende functie, is in handen van het bestuur, de uitvoering is gedelegeerd aan de directie. De bestuursleden vervullen deze functie onbezoldigd en vrij van belangenverstrengeling. Onder de bestuursleden is duidelijkheid over het besturingsmodel en de daarbij horende verantwoordelijkheden: voorzitterschap, penningmeesterschap, zakelijke begeleiding en inhoudelijke begeleiding. Deskundigheid en diversiteit in bestuur en toezicht is ruimschoots aanwezig, net als artistieke visie en voeling met het artistieke veld. Er wordt integer en transparant gehandeld; zo wordt er regelmatig vergaderd en van alle bestuursvergaderingen wordt uitgebreid verslag gemaakt.

Het bestuur houdt effectief toezicht, is actief betrokken, adviseert over het managen van de organisatie en neemt verantwoordelijkheid. Verantwoording wordt afgelegd in de bestuursvergaderingen en in de jaarverantwoording. Het bestuur ziet erop toe dat de nieuwe missie van De Appel en de geformuleerde doelstellingen worden nageleefd, en dat beschikbare (publieke) middelen effectief besteed worden. Hierbij wordt gelet op een gezonde verdeling tussen overheadkosten en programmakosten. Er is een goed georganiseerde, onafhankelijke financiële controle waarbij het contact tussen bestuur, directie, boekhouder en accountant gezond en frequent is. Publieke verantwoording wordt afgelegd door de bestuursleden en organisatie via het online beschikbaar stellen van de jaarverantwoordingen.

Bestuursleden hebben in 2019 bijdragen aan De Appel geschonken, steeds met medeweten en goedkeuring van de andere bestuursleden.

8.3 Code Culturele Diversiteit

De Appel leeft de principes van de Code Culturele Diversiteit na. Bij het uitvoeren van de QuickScan op de website codeculturelediversiteit.com scoort de organisatie goed tot uitstekend met aandacht voor diversiteit op het gebied van publiek, programma, personeel en partners. De vier principes van de code culturele diversiteit worden nageleefd: De Appel heeft een visie op culturele diversiteit die ze uitdraagt en concretiseert in programma en beleid door een inclusieve benadering van publiek en programma en een dialoog-gerichte aanpak binnen educatie en netwerk. We werken daarnaast continue aan verbetering op het vlak van een

22/6/20

breed publieksbereik en een (verdere) diversifiëring van het personeelsbestand, programma, bestuur en Curatorial Programme. Culturele Diversiteit is een continue proces, het voltrekt zich langzaam maar daarom niet met minder kracht.

De Appel is een organisatie waarbij diversiteit en inclusie als van nature een plek krijgen:

- ons bestuur is divers met de helft van de bestuursleden met een cultureel diverse achtergrond;
- vanuit ons educatie- en participatieprogramma wordt samengewerkt met mensen en partners met diverse culturele achtergronden, verschillende opleidings- en economische niveaus, verschillende oriëntaties en kinderen met een beperking;
- het Curatorial Programme is divers, de deelnemers komen van over de hele wereld;
- het artistiek-inhoudelijke programma van De Appel is divers in termen van kunstenaars, denkers en bemiddelaars waarmee gewerkt wordt.

De focus voor de komende jaren licht dan ook met name op de P van publiek: we willen meer publiek bereiken, een diverser publiek bereiken en het publiek uit de buurt dat via het educatie- en participatie programma de Appel leert kennen, blijvend aan ons binden. Deze ambities willen we realiseren door:

- nieuwe huisstijl die toegankelijker is en beter te doorgronden voor niet ingewijden;
- het aannemen van een nieuwe communicatiemedewerker die bij voorkeur uit Nieuw-West komt en die ook voeling heeft hoe best te communiceren met onze buurtbewoners;
- het ontwikkelen van een onderzoeksmethode waarbij we kwalitatief en kwantitatief publieksonderzoek faciliteren;
- meer middelen genereren voor communicatie en publieksbereik.

8.4 Fair Practice Code

In het werken met kunstenaars en bemiddelaars respecteert De Appel de richtlijn kunstenaarshonoraria. Fair pay en fair practice zijn van belang in hoe we omgaan met kunstenaars, partners, ZZPers, gastsprekers en anderen die een bijdrage leveren aan ons programma, denken en handelen. Aan honoraria voor kunstenaars besteedde De Appel in 2019 bijna 60.000 euro voor 48 kunstenaars en aan honoraria voor curatoren ging het om bijna 22.000 euro voor 30 curatoren.

De Appel was in 2018 en 2019 actief betrokken bij het onderzoek naar het loongebouw. De Appel levert sinds eind 2018 de voorzitter van de belangenvereniging voor presentatie-instellingen De Zaak Nu in hoedanigheid van Maaïke Lauwaert. Zij richtte ook begin 2019 MOKER op, een belangenvereniging voor Amsterdamse beeldende kunst instellingen in het middenveld. Vanuit beide organisaties draagt De Appel actief bij aan het debat over de implementatie van de Fair Practice Code.

9. FINANCIËN

9.1 Exploitatieresultaat

In boekjaar 2019 is een negatief resultaat behaald van -70.701 euro. Dit tekort is deels te wijten aan hogere beheerslasten en deels aan minder geworven fondsen dan aanvankelijk begroot. Dit heeft te maken met de vertraagde ontwikkeling van nieuw werk voor een aantal projecten en de beperkte tijd die er vervolgens was voor fondsenwerving. Het tekort is aangevuld vanuit de algemene reserve van De Appel.

9.2 Eigen inkomsten, cultureel ondernemerschap

Het percentage eigen inkomsten in 2019 bedraagt volgens de berekeningsmethode van het AFK 33%. Dit is een flinke stijging ten opzichte van 2016 (18%), ten opzichte van 2017 (24%) en ook 2018 (24%). De bijdrage uit private middelen betrof in 2019 € 230.776 en bestaat onder meer uit bijdragen van diverse private fondsen, een crowdfunding campagne en donaties.

9.3 Financiële positie

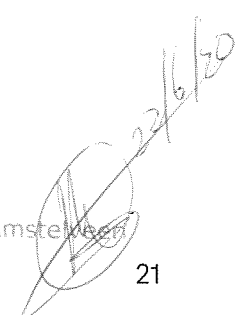
Het eigen vermogen bedroeg op 31-12-2019, € 93.456, hetgeen lager is dan de eindstand van 2018. De solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal) van 71% is een lichte verslechtering ten opzichte van 2018 (solvabiliteit van 79%).

9.4 Balanspositie

Op 31-12 2019 is het balanstotaal vastgesteld op €130.746 (op 31-12 2018 bedroeg dit € 205.692). Er zijn geen externe financieringen of andere langlopende schulden. Evenmin zijn er niet uit de balans blijvende verplichtingen.

9.5 WNT

De WNT is niet van toepassing. Desalniettemin hanteert de stichting de WNT criteria bij het bezoldigingsbeleid. Dit betekent dat de beloning van de directie onder de normen volgens de WNT ligt.

10. SAMENSTELLING BESTUUR, DIRECTIE EN TEAM

Bestuur

Jack Bakker, Ad interim voorzitter en penningmeester vanaf 1 juli 2019
Hala Elkoussy, vanaf 1 september 2019 bestuurslid en vanaf 1 januari 2020 voorzitter
Rob van Schaik, Penningmeester tot 1 juli 2019
Vincent van Velsen
Maaïke Gouwenberg
Lonnie van Brummelen
Quinsy Gario

Directie

Monika Szewczyk, algemeen directeur vanaf 1 mei 2019
Maaïke Lauwaert, Hoofd interne zaken (i.d. 1 augustus 2016), Waarnemend directeur tussen 1 december 2018 en 1 mei 2019)

Team

Hannah Cheney, communicatie medewerker (0.6 freelance)
Jennifer Derby, Office manager (0.6 FTE)
Nell Donkers, curator Archief en Bibliotheek (0.8 FTE)
Lucie von Eugen, Hoofd productie (0.8 FTE)
Liza Nijhuis, Coördinator Curatorial Programme (0.8 FTE)
Rachael Rakes, Hoofdcurator en Manager van het Curatorial Programme (1.0 freelance tot 1 mei 2019)
Brigitte van der Sande, fondsenwerver (0.4 freelance)
David Smeulders, Curator van educatie en communicatie (0.8 FTE)

Vrijwilligers

Judith de Bruyn, Bibliotheek en Archief
Jacquine van Elsberg, Bibliotheek en Archief
Jan van Geem, Bibliotheek en Archief

Curatorial fellows

Jo-Lene Ong, De Appel 2018–2019 Curatorial fellow
Nikolay Alutin, De Appel 2019–2020 Curatorial fellow

Stagiairs en flexibele krachten

Mila Hamp, Stagiair Archief (t/m maart 2019)
Martha Jager, Stagiair Archief (aug t/m nov 2019)
Grigoris Rizakis, Stagiair Archief (sept t/m dec 2019)
Nasam Abboud, Stagiair Archief (sept t/m dec 2019)

Lorenza Brancadoro, Stagiair curatorieel team (aug t/m dec 2019)
Mirjam Linschooten, Stagiair curatorieel team (aug t/m nov 2019)
Charlie Janssen, Stagiair curatorieel team en receptie medewerker

Mohamad Dib, Stagiair productie (sept t/m nov 2019)
Marina Olivares, Stagiair productie (sept t/m dec 2019)

Alice Quinn Banville, Stagiair Curatorial Programme (sept t/m dec 2019)
Camila Miorelli, Stagiair Curatorial Programme (sept t/m dec 2019)
Oliver Taylor, Stagiair Curatorial Programme (sept t/m dec 2019)
Lijuan Klassen, Stagiair productie Curatorial Programme en receptie medewerker

Amsterdam Audit B.V.
Burg. Haspelslaan 33, 1181 NB Amstelveen
T 020 - 303 7100
E info@amsterdam.nl
I www.amsterdam.nl

Deelnemers Curatorial Programme

2018–2019

Nikolay Alutin (Rusland, 1986)
Bruno Alves de Almeida (Brazilië/Portugal, 1987)
Dita Birkenšteina (1988, Letland)
Alisa Blakeney (VK, 1986)
Sofia Dourron (Argentinië, 1984)
Aude Christel Mgba (Kameroen, 1991)

2019–2020

Sharmyn Cruz Rivera (Puerto Rico, 1987)
Iris Ferrer (Philippines, 1988)
Juan Fernando López (Bogotá, 1986)
Danai Giannoglou (Greece, 1992)
Thomas Butler (Ireland, 1985)
Naz Kocadere (Turkey, 1990)

Amsterdam Audit B.V.
Burg. Haspelslaan 33, 1181 NB Amstelveen
T 020 - 303 7100
E info@amsterdam.nl
I www.amsterdam.nl

Jaarrekening 2019

Stichting de Appel
te Amsterdam

Amsterdam Audit B.V.
Burg. Haspelslaan 33, 1181 NB Amsterdam
T 020 - 303 7100
E info@amsterdam.nl
I www.amsterdam.nl

[Handwritten signature] 22/6/20

Inhoudsopgave

	pagina
JAARREKENING 2019	2
1.1 Balans per 31 december 2019	3
1.2 Exploitatierekening over 2019	5
1.3 Kasstroomoverzicht over 2019	6
1.4 Toelichtingen	7
Overige gegevens	13
2.1 Controleverklaring	15

JAARREKENING 2019

Amstelstad Audit B.V.
Burg. Haspelslaan 33, 1181 NB Amstelveen
T 020 - 303 7100
E info@amstelstad.nl
I www.amstelstad.nl

 22/6/20

1.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2019

(samenstellingsverklaring afgegeven, na resultaatbestemming)

ACTIVA

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa:		
Verbouwing	0	3.534
Kantoorapparatuur	4.553	3.398
Totaal vaste activa	4.553	6.932
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraad	250	250
Vorderingen en overlopende activa:		
Waarborgsommen	6.849	6.849
Debiteuren	12.641	8.757
Nog te ontvangen subsidies	53.500	68.074
Belastingen	14.264	28.155
Vooruitbetaalde kosten en overige vorderingen	0	29.064
	87.254	140.899
Liquide middelen	38.689	57.611
Totaal vlottende activa	125.943	198.510
	<u>130.746</u>	<u>205.692</u>

PASSIVA

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
KAPITAAL		
Algemene reserve	93.456	112.800
Egalisatiereserve	0	40.110
Bestemmingfonds OCW	0	11.248
	<u>93.456</u>	<u>164.158</u>
KORTLOPENDE SCHULDEN		
Crediteuren	7.088	20.275
Belastingen	10.050	9.646
Overige schulden	20.152	11.613
	<u>37.290</u>	<u>41.534</u>
	<u>130.746</u>	<u>205.692</u>

22/6/20

1.2 EXPLOITATIEREKENING OVER 2019
(samenstellingsverklaring afgegeven)

	Begroting		
	2019	2019	2018
Eigen inkomsten	307.390	340.900	197.911
Subsidies	617.426	611.500	625.456
Totale baten	924.816	952.400	823.367
Beheerslasten materieel	152.919	111.450	112.994
Beheerslasten personeel	123.211	76.790	94.301
	276.130	188.240	207.295
Activiteitenlasten materieel	349.121	462.730	361.447
Activiteiten personeel	361.555	301.430	327.499
	710.676	764.160	688.946
Totaal lasten	986.806	952.400	896.241
Operationeel resultaat	-61.990	0	-72.874
Financiële baten en lasten	-8.711	0	-236
Exploitatieresultaat	-70.701	0	-73.110
Het overschot is als volgt bestemd:			
Ontrokken aan Bestemmingsreserve	-40.110	0	0
Ontrokken aan Bestemmingsfonds OCW	-11.248	0	0
Ontrokken aan Algemene reserve	-19.343	0	-73.110
	-70.701	0	-73.110

Handwritten signature and date: 22/6/20

1.3 KASSTROOMOVERZICHT OVER 2019
(samenstellingsverklaring afgegeven)

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
Exploitatiesaldo	-70.701	-73.110
Afschrijvingen materiële vaste activa	<u>4.311</u>	<u>4.023</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	-66.390	-69.087
Mutatie voorraad	0	3.383
Mutatie vorderingen	53.645	-46.078
Mutatie voorzieningen	0	-6.595
Mutatie kortlopende schulden	<u>-4.244</u>	<u>-57.951</u>
	49.401	-107.241
Kasstroom uit operationele activiteiten	-16.989	-176.328
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		
Investeringsmateriële vaste activa	<u>-1.932</u>	<u>-3.887</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.932	-3.887
Nettokasstroom	<u>-18.921</u>	<u>-180.215</u>
Liquide middelen en effecten per 31 december	38.689	57.611
Liquide middelen en effecten per 1 januari	<u>57.611</u>	<u>237.826</u>
Mutatie liquide middelen	<u>-18.921</u>	<u>-180.215</u>

1.4 TOELICHTINGEN

Activiteiten

Stichting De Appel arts centre is een centrum voor hedendaagse kunst in Amsterdam. Het centrum bestaat sinds 1975 en was achtereenvolgend op verschillende locaties gevestigd. In De Appel vinden tentoonstellingen, performances en andere activiteiten plaats.

De Stichting, gevestigd aan de Schipluidenlaan 12, 1062 HE te Amsterdam, is opgericht op 15 januari 1975 en is ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel te Amsterdam onder het nummer 41197650.

Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva

Algemeen

De waardering van activa en passiva en de bepaling van resultaat vinden plaats op basis van Titel 9 Boek 2 B.W. en RJ 640. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van de stichting zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs verminderd met de op basis van de geschatte economische levensduur bepaalde afschrijvingen. De afschrijvingen bedragen een vast percentage van de verkrijgingprijs.

Vorderingen

Kortlopende vorderingen worden bij ontstaan gewaardeerd tegen reële gewaardeerd en daarna tegen gewaardeerd tegen nominale waarde of geamortiseerde kostprijs welke gelijk is aan de nominale waarde. Indien nodig onder een aftrek van een voorziening wegens mogelijke oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen. Alle onder de kortlopende vorderingen opgenomen bedragen hebben een looptijd van minder dan een jaar.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat over het boekjaar wordt bepaald als het verschil tussen de donaties en alle hiermee verbonden kosten en andere aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen welke hun oorsprong vinden in het verslagjaar worden opgenomen zodra deze voorzienbaar zijn.

Subsidies

Donaties worden op basis van toezegging opgenomen in het jaar waarop ze betrekking hebben.

Overige kosten

De overige kosten worden verantwoord in de periode waarop ze betrekking hebben.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Toelichting op de balans per 31 december 2019

ACTIVA

<u>Verbouwing</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Boekwaarde per 1 januari	3.534	7.069
Investerings boekjaar	0	0
Afschrijvingen boekjaar	-3.534	-3.535
Boekwaarde per 31 december	<u>0</u>	<u>3.534</u>
Cumulatieve investeringen	7.952	7.952
Cumulatieve afschrijvingen	-7.952	-4.418
Boekwaarde per 31 december	<u>0</u>	<u>3.534</u>

Kantoorapparatuur

Boekwaarde per 1 januari	3.398	0
Investerings boekjaar	1.932	3.887
Afschrijvingen boekjaar	-777	-489
Boekwaarde per 31 december	<u>4.553</u>	<u>3.398</u>
Cumulatieve investeringen	5.819	3.887
Cumulatieve afschrijvingen	-1.266	-489
Boekwaarde per 31 december	<u>4.553</u>	<u>3.398</u>

Voor de vaste activa worden de volgende afschrijvingspercentages gehanteerd:

Verbouwing	20%
Kantoorapparatuur	20%

Waarborgsommen

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Borg Broedplaats Lely	<u>6.849</u>	<u>6.849</u>

Debiteuren

Saldilijst per 31 december	16.095	8.757
Af voorziening wegens oninbaarheid	3.454	0
	<u>12.641</u>	<u>8.757</u>

Nog te ontvangen subsidies

Nog te ontvangen subsidie Mondriaan Fonds	30.000	30.000
Nog te ontvangen subsidie Ammodo	16.000	38.074
Nog te ontvangen subsidie AFK	7.500	0
	<u>53.500</u>	<u>68.074</u>

<u>Belastingen</u>	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Omzetbelasting 2019	-3.007	0
Omzetbelasting 2018	0	10.884
Omzetbelasting 2017	17.271	17.271
	<u>14.264</u>	<u>28.155</u>

Uit een boekenonderzoek door de belastingdienst is gebleken dat de voorbelasting onjuist in de aangiftes BTW werd verwerkt. De Appel heeft de juiste verwerkingsmethode in 2018 direct toegepast. De suppletie over 2017 is in 2020 ingediend nadat is komen vast te staan dat het onderzoek definitief is afgerond.

Vooruitbetaalde kosten en overige vorderingen

Vooruitbetaalde kosten	0	22.117
Overig	0	6.947
	<u>0</u>	<u>29.064</u>

Liquide middelen

Kas	642	3.885
ABN AMRO bank rekening-courant	7.332	18.687
ABN AMRO bank spaarrekening	3	28
ING bank	73	0
ING bank spaarrekening	29.724	35.011
Kruisposten	915	0
	<u>38.689</u>	<u>57.611</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de vennootschap.

PASSIVA

Kapitaal 2019 2018

Het verloop van de algemene reserve is als volgt:

Saldo per 1 januari	112.800	185.910
Resultaatbestemming verslagjaar	<u>-19.344</u>	<u>-73.110</u>
Saldo per 31 december	<u>93.456</u>	<u>112.800</u>

De overige reserves zijn ultimo 2019 volledig vrij besteedbaar.

Het verloop van de bestemmingsreserve is als volgt:

Saldo per 1 januari	40.110	40.110
Resultaatbestemming verslagjaar	<u>-40.110</u>	<u>0</u>
Saldo per 31 december	<u>0</u>	<u>40.110</u>

Het verloop van het bestemmingsfonds OCW is als volgt:

Saldo per 1 januari	11.248	11.248
Resultaatbestemming verslagjaar	<u>-11.248</u>	<u>0</u>
Saldo per 31 december	<u>0</u>	<u>11.248</u>

Crediteuren 31-12-2019 31-12-2018

Saldilijst per 31 december **7.088** **20.275**

Belastingen

Loonbelasting **10.050** **9.646**

Overige schulden

Vooruitgefactureerde bedragen	3.500	1.500
Reservering vakantiegeld	12.779	10.096
Reservering vakantiedagen	2.909	0
Overig	<u>964</u>	<u>17</u>
	<u>20.152</u>	<u>11.613</u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Huurcontract

Stichting De Appel heeft een huurcontract voor de ruimte aan de Schipluidenlaan 12, Amsterdam. Het contract loopt tot en met 31 december 2020 met een huur van € 49.100 per jaar.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur en de directie van Stichting De Appel te Amsterdam

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2019 van Stichting De Appel te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting De Appel per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-640 "Organisaties zonder winststreven".

Deze jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019;
3. de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol Meerjarige subsidies AFK Kunstenplanperiode 2017-2020. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting De Appel zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregeling in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Amstelstad Audit B.V.
Burg. Haspelslaan 33, 1181 NB Amstelveen
T 020 - 303 7100
E info@amstelstad.nl
I www.amstelstad.nl

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de Overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van RJ-640 "Organisaties zonder winststreven" en het Handboek Verantwoording Meerjarige Subsidies 2017-2020 vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720 en het Controleprotocol van de Meerjarige Subsidies 2017-2020. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming de in Nederland geldende RJ-640 Organisaties zonder winststreven.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming de in Nederland geldende RJ-640 "Organisaties zonder winststreven" en het Handboek Verantwoording Meerjarige Subsidies 2017-2020. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

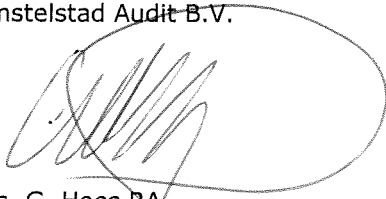
- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amstelveen, 22 juni 2020

Amstelstad Audit B.V.

drs. G. Hoes RA